

Intermón
Oxfam

Les trampes del comerç internacional

ESO

Quadern de treball

Ferran Polo | Mireia Claverol | Maria Rico

$$7 + 3 = 1$$

Les trapes del comerç internacional

Direcció de la col·lecció: Raquel León

Consell assessor: Mª Àngels Alié, Carme Batet, Mireia Claverol, Anna Conangla, Montse López, Juan Manuel Matos, Laura Mendoza, Elena Millá, José Palos, Ferran Polo, Vanessa Quintana, Maria Rico

Coordinació de la producció: Elisa Sarsanedas

Disseny de la coberta i interiors: Lluís Torres

1a. edició: Juny 2003

2a. edició: Desembre 2007

© Autoria: Ferran Polo, Mireia Claverol, Maria Rico

© Il·lustracions: Àngel Sauret

© Intermón Oxfam

Roger de Llúria, 15. 08010 Barcelona

Tel. 93 482 07 00. Fax 93 482 07 07

E-mail: info@IntermonOxfam.org

ISBN: 978-84-8452-216-4

Dipòsit legal: B-55.210-2007

Realització: MC producció editorial / Pàgina 98

Impressió: Press Line, Av. Bon Pastor 163-165, Sant Adrià de Besòs (Barcelona)

Imprès a Espanya

Queda rigurosament prohibida la reproducció total o parcial d'aquesta obra per qualsevol mitjà o procediment, sense l'autorització escrita dels titulars del *copyright*.

Imprès amb paper exempt de clor.

Índex

Presentació	5
Què us proposem fer?	6
Objectius didàctics	7

Activitats d'aprenentatge

1 Satisfer necessitats	9
1.1 Què necessites tu?	
1.2 Necessitats o desitjos	
1.3 Necessitats o drets	
1.4 Consumidors sofisticats	
2 Petita història del comerç	15
2.1 1a etapa: mercaderia – mercaderia	
2.2 2a etapa: mercaderia – diners – mercaderia	
2.3 3a etapa: diners – mercaderia – diners	
3 El comerç avui	27
3.1 Negociació d'alt nivell	
3.2 La realitat supera el joc	
3.2.1 L'estafa més dolça	
a. Contrastant hipòtesis	
b. Sucre dolç i sucre amarg	
3.2.2 Els que organitzen l'economia mundial	
3.2.3 Negociar amb el dret a la salut	
a. Patentar la injustícia	
b. Més patiment per guanyar més diners	
c. A nosaltres també	
3.2.4 Reagrupar la informació	
3.2.5 Les flors i les samarretes: femení, plural	
a. Primer cas	
b. Segon cas	
4 Si canviem les regles, un altre món és possible	55
4.1 Sí que es pot	
4.2 Anem per feina	

Presentació

Cada dia, des que ens llevem fins que anem a dormir, “gastem” un munt de béns i serveis. Senzillament els fem servir. Rarament ens preguntem sobre la necessitat del seu ús, i molt menys sobre l’origen que tenen, ni qui els ha produït i en quines condicions, ni per què i com han arribat a nosaltres.

Fer-se aquestes preguntes i trobar-ne les respostes s’està convertint, cada vegada més, en una obligació. No tan sols com una expressió moral de solidaritat, sinó com una necessitat egoista de benestar. El món globalitzat, interdependent com no ho havia estat mai a la història, ens força a intentar comprendre’l, amb els mecanismes de poder que el regulen, perquè totes les nostres accions o omissions, sens dubte, se’ns poden tornar com un bumerang.

Les bosses creixents de pobresa i marginalitat, la degradació accelerada del medi ambient, la precarietat laboral, la reducció dels serveis públics, l’augment de la violència social..., només són alguns exemples d’aquest bumerang.

Ens hem acostumat a sentir que cada dos segons mor un nen al món per manca d’aliments o medicaments, que més de dos mil milions de persones viuen amb menys d’un euro al dia, etc. En tot cas, pensem en la sort que hem tingut de néixer aquí i no allà. Ho donem com un fet que sempre ha estat així, i ens sembla que, a més, no hi ha res a fer. I acabem per autojustificar-nos.

La història ens ensenya que res és perdurable, ni etern, ni inevitable. Tot pot canviar. L’experiència a l’Argentina o a Bòsnia ens ho ha demostrat. L’individualisme, la competència ferotge, la insolidaritat no fan el camí cap a un món més just i segur. Cal prendre postura a favor d’altres valors, com la cooperació i la solidaritat, perquè no hi hagi guanyadors ni perdedors absoluts, perquè el guany sigui de tots.

La Campanya Comerç amb Justícia és un altre pas en aquesta direcció, per facilitar la comprensió de la realitat que ens envolta i sumar esforços amb les persones, cada vegada més nombroses, que arreu del món pensen que Un Altre Món És Possible i treballen per aconseguir-lo. T’hi afegeixes?

Què us proposem fer?

Satisfereix necessitats

En aquest primer apartat us proposem que reflexioneu sobre el vostre nivell de consum de béns i serveis, i que intenteu diferenciar allò que són necessitats del que són desitjos. Possiblement veureu que en molts casos es fa difícil fer-ne la distinció, ja que no podem negar el paper que juga la publicitat en la configuració dels nostres sentiments. També veureu la relació entre el que anomenem necessitats bàsiques i els drets humans universals. Per finalitzar l'apartat, farem una reflexió sobre el nivell de sofisticació del nostre consum quotidià.

Petita història del comerç

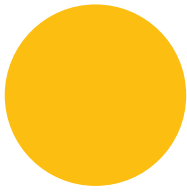
Per comprendre bé el comerç actual, cal conèixer el procés històric del que ha passat. Això serà el que fareu en aquest segon apartat: un petit repàs d'història. Per facilitar-vos-en la comprensió, se us presenta en forma de vinyetes. Serà aquí on descobrireu que el sentit originari del comerç era establir uns intercanvis per tal que les persones i les comunitats poguessin cobrir les necessitats que tenien. Aquest sentit primigeni ha canviat, i el comerç ha esdevingut una forma d'acumulació de riquesa per part d'unes poques persones, en detriment de la pobresa de moltes altres.

El comerç avui

El plantejament general teòric de l'apartat anterior ara el veureu reflectit en casos concrets i reals. A través de l'anàlisi del comerç del sucre i dels medicaments, podreu començar a entendre el funcionament del món, amb els mecanismes de poder que té. Podreu comprovar com el comerç actual amb les seves regles, no contribueix a eradicar la pobresa, quan podria ser un mecanisme d'ajuda al desenvolupament per a una bona part de la població del món.

Si canviem les regles, un altre món és possible

Davant les injustícies que haureu vist en aquesta unitat, sempre se'ns presenta la pregunta: I què es pot fer? Molt sovint donem com a resposta que no hi ha res a fer, que no serveix de res el que es faci, etc. En aquest apartat us demostrarem que això no és així. Que sí que és possible canviar coses, que ja s'estan canviant. El fet que aquests canvis vagin més ràpids només depèn de la quantitat de ciutadans i ciutadanes que empenyin, que s'afegeixin als que creiem que Un Altre Món És Possible.

Objectius didàctics

- Reflexionar sobre el nivell de consum propi, relacionar-lo amb la cobertura de necessitats i/o de desitjos i adonar-nos de la sofisticació creixent a què arriba, estimulat per la publicitat.
- Identificar el sentit actual del comerç com un mitjà d'acumulació de riquesa, en lloc de ser un mecanisme per cobrir necessitats.
- Conèixer algunes regles del comerç internacional, i els principals organismes multilaterals que les controlen.
- Reconèixer els avantatges i desavantatges que comporten el lliure comerç i el proteccionisme.
- Identificar els diferents actors que intervenen en les relacions de poder del món actual, i reconèixer els papers de cadascun d'ells.
- Familiaritzar-se amb conceptes econòmics com *dumping*, costos de producció, importació, exportació, deute, balança comercial, aranzel...
- Descobrir la feminització de la pobresa.
- Reflexionar i prendre postura sobre el dilema de les patents dels medicaments.
- Conèixer diferents accions de la societat civil que han aconseguit petits passos cap a un món més just.
- Participar com a ciutadania activa i solidària en les propostes de mobilitzacions i de sensibilització que es suggereixen des de la societat civil.

1

∴ Satisfer necessitats

1
.....
1

Què necessites tu?

Has pensat mai quina és la teva despesa com a consumidor o consumidora?
Ara et proposem que facis un petit exercici de reflexió matemàtica.

1.100 milions de persones al món viuen amb menys d'un euro per dia.

El salari mínim interprofessional a Espanya és de 450€.

● Pensa i escriu en aquesta taula tots els béns i serveis que consumeixes durant un mes. Esbrina el preu unitari de cadascun d'ells i calcula l'import total, tenint en compte les vegades que els has consumit en un mes. Posa-ho en comú amb els teus companys.

Béns i serveis	Preu unitari	Quantitat mensual	Import total	Total

● De la llista que has fet, tria aquells consums imprescindibles dels quals no podries estar-te. Raona per què ho són i explica quines necessitats et cobreixen.

Necessitats o desitjos

Allò que per a una persona pot ser una necessitat imprescindible, una altra persona ho pot considerar un caprici, un desig. Potser cal que ens posem d'acord, en la mesura del possible. Anem doncs a aclarir conceptes, a intentar esbrinar les diferències i similituds que hi ha entre una necessitat i un desig.

● Feu grups petits. Fusioneu les vostres llistes de l'exercici anterior i, de forma consensuada, separeu en dues columnes allò que considereu necessitats del que són desitjos.

Exposeu i defenseu davant de la classe la vostra selecció. Tindrem una llista de desitjos de la classe.

© Lourdes Sogas

● Pensem entre tots de quina manera la publicitat influeix en la creació de desitjos.

© Lourdes Sogas

© Telefónica Movistar

Necessitats o drets

En els exercicis anteriors hem intentat distingir entre necessitats i desitjos. Potser no haurem aconseguit posar-nos del tot d'acord en les nostres llistes, però com a mínim haurem exposat les nostres raons. Ara us proposem que aneu més enllà.

Hi ha necessitats que considerem vitals, és a dir, que si no aconseguim cobrir-les ens hi va la vida. Són necessitats que demanen uns recursos bàsics, dels quals tothom ha de gaudir per poder garantir el seu dret a la vida.

Ara ja no parlem de necessitats, sinó que parlem de drets. Aquests drets han de ser reconeguts com a fonamentals, universals i indiscutibles.

- Com definiries un dret?
- Fes una llista de les necessitats que impliquin un dret.
- On es recullen aquests drets?
- Quins drets no es compleixen i on passa això?

© Elena Olivé

© Intermón Oxfam

© Intermón Oxfam. Tomás Abella

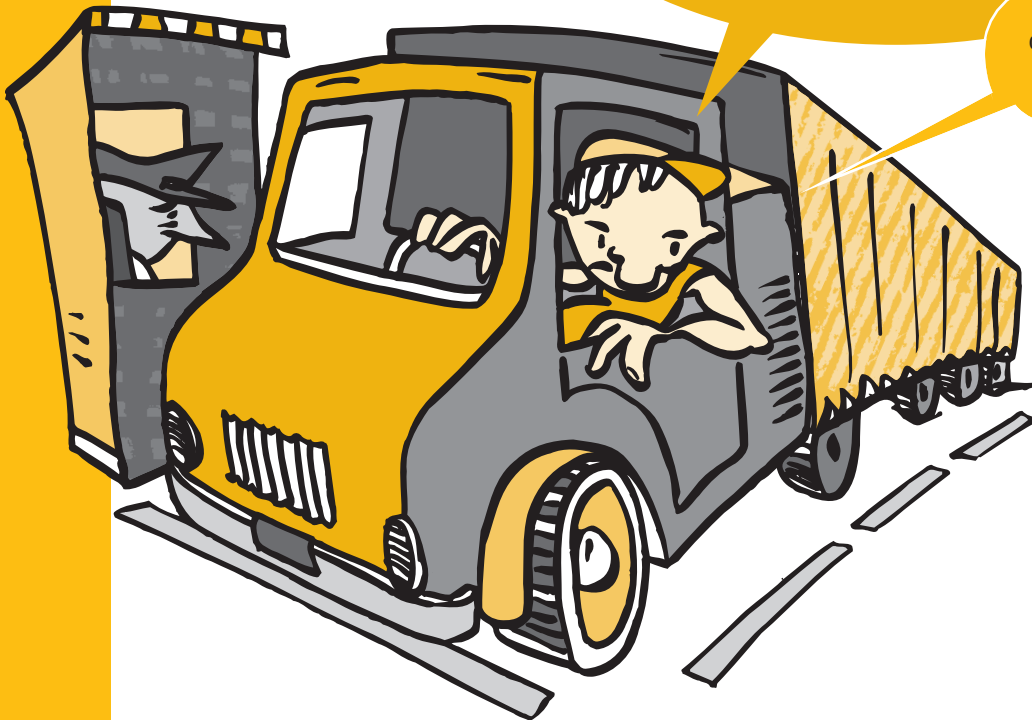
Consumidors sofisticats

Això no hi ha qui ho entengui. Ara estic a la frontera, camí d'Amsterdam. Vinc de València amb el camió carregat d'enciams. Quan hauré descarregat, allà mateix me'l tornaran a carregar, també amb enciams, per portar-los cap a València.

A mi ja m'està bé aquest tràfec, però, dic jo, no seria millor que els valencians es mengessin els enciams valencians i els holandesos els enciams holandesos?

No ho entenc.

Pots donar-me una explicació?

● Com en el cas de l'enciam, molts dels productes que consumim vénen de lluny. **Comprovem-ho:**

- Busca el *Made in...* dels productes habituals, els de cada dia. Això ho pots fer mirant-los l'etiqueta, a casa o a les botigues.
- Seria convenient esbrinar, com a mínim, aquests productes de la llista:
 - GRUP 1:** Alimentació: peix, fruita, conserves, galetes, làctics.
 - GRUP 2:** Vestit: roba interior, samarretes, pantalons, calçat, jerseis.
 - GRUP 3:** Habitatge: electrodomèstics, llum, mobles, productes de neteja.
 - GRUP 4:** Higiene personal: dentífrics, sabons i xampús, cremes i maquillatges, desodorants, colònies i brillantines, fixadors, compreses i tampons.
 - GRUP 5:** Sanitat: cotó, tiretes, alcohol, iode, medicaments diversos.
 - GRUP 6:** Oci: pel·lícules de vídeo, Play Stations, ordinadors, mòbils, material esportiu.
- Dividiu-vos en equips.
- Al final, junteu les vostres recerques i feu-ne un mural per a la classe.

2

∴ **Petita història del comerç**

1a etapa: mercaderia-mercaderia

Hem pogut comprovar com una part de la població del món som consumidors sofisticats d'un munt, cada vegada més gran, de productes. També hem detectat que aquests productes ens arriben d'arreu del món. Però, sempre ha estat així?

Des de sempre, les persones s'han dedicat a intercanviar productes, però aquest intercanvi ha anat canviant al llarg del temps.

CLAN DE L'ÓS CAVERNÍCOLA

A la prehistòria, els grups humans són força autosuficients.

CLAN DEL LLEÓ DENTAT

Obtenen del medi o elaboren pràcticament tot el que necessiten.

REUNIÓ ANUAL DE CLANS

L'intercanvi és de productes, en espècies. Es canvia el que sobra (excedent) pel que es necessita.

Però aquest intercanvi tenia uns inconvenients.

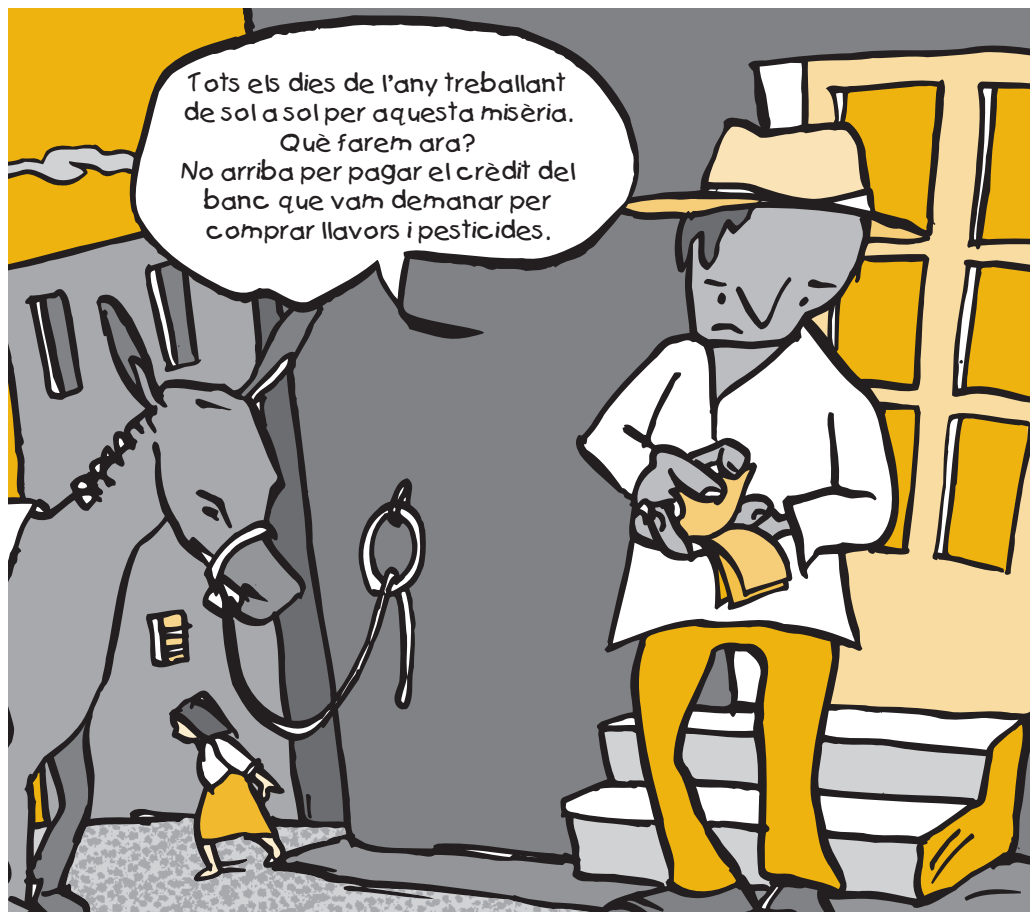
- Quines dificultats trobes en aquesta forma d'intercanvi anomenada "barata" o permuta?
- Encara que et pugui semblar que aquesta forma d'intercanvi mercaderia-mercaderia ja no la practica ningú, et proposem fer una petita recerca a les adreces següents, on podràs comprovar que avui dia encara es practica a la nostra societat.

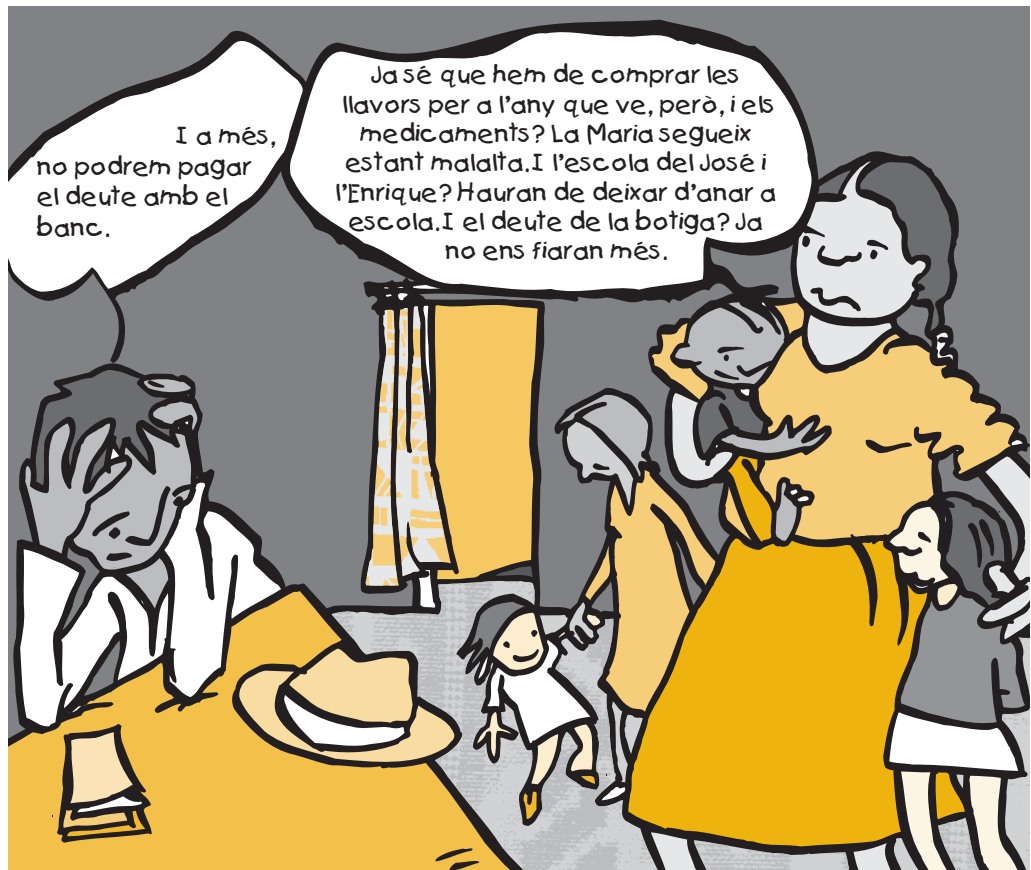
- www.trueque.org.ar
- www.acambiode.com
- www.eirelink.com/trueque
- www.truequered.org.uy
- www.truequeclub.com
- www.truequenacional.com.ar
- www.olavarria.com/archivos/organismos/trueque
- www.habitat.aq.upm.es/boletin
- www.truequeenlinea.com.ar

2a etapa: mercaderia-diners-mercaderia

La consolidació de l'agricultura i de la ramaderia, així com l'aparició de la propietat privada i de les primeres ciutats (a Mesopotàmia, Egipte...) porten a una societat més complexa. De mica en mica, l'autoconsum és substituït per l'especialització i la divisió del treball. Els grups humans necessiten béns i serveis que ells ja no produeixen tan bé o tan fàcilment com d'altres. Per facilitar els intercanvis, apareix el que anomenem *diner*. No l'hem de confondre amb la moneda. Diner és qualsevol producte que s'accepta com a mitjà de pagament. Han de ser, per tant, productes molt necessaris i/o apreciats per tothom. I per pagar s'han fet servir productes que ens poden semblar ben estranys o curiosos: la sal a l'Europa medieval, les pastilles de te premat a la Xina, el bestiar i, més endavant, els metalls, de primer simplement en petites peces, i finalment en forma de monedes. Ara estem parlant ja de compra-venda. Els productes que s'intercanvien per satisfer les necessitats o desitjos, els anomenem "mercaderies". L'esquema que apliquem és el següent: mercaderia-diners-mercaderia. Els productors venen els seus productes per obtenir diners que els permetin comprar i pagar els béns i serveis que necessiten.

Tenint en compte que Manuel i Candela han venut tota la collita, que representa tot un any de treball, i no n'han tingut prou...

- Per què no han pogut aconseguir comprar i pagar tot allò que necessitaven?

- Què hauria de canviar perquè poguessin cobrir totes les seves necessitats?

3a etapa: diners-mercaderia-diners

Aquesta tercera etapa la podem situar a partir de la Revolució Industrial i de la consolidació del sistema econòmic capitalista. Ja no es tracta de vendre un producte per obtenir diners per comprar-ne un altre que necessitem, sinó que l'objectiu fonamental dels intercanvis és aconseguir acumular cada cop més diners per invertir-los i incrementar aquests diners de forma vertiginosa. S'ha perdut el sentit primigeni de l'intercanvi, que era cobrir necessitats. Ara es tracta d'acumular. Les grans empreses multinacionals, amb el suport d'institucions que regulen el comerç internacional, es dediquen a produir i negociar mercaderies nomé sper guanyar diners amb elles. Així estan aconseguint, que tres quartes parts de la població del planeta no puguin cobrir les seves **necessitats bàsiques**.

Deixen les seves terres. Havien demanat un préstec que no han pogut retornar al banc. Aquest s'ha quedat amb les seves terres.

Ara treballa per l'empresa a la qual abans li venia cafè.

Ella també ha trobat feina.

- En aquest petit còmic de la tercera etapa de la història del comerç, hi ha unes vinyetes que reflecteixen la segona etapa (M-D-M). Quines són? Justifica la resposta.

- Com definiries la paraula mercaderia?

● Omple els espais buits amb aquests termes i conceptes:

Força de treball, diner, permuta, salari, cobrir necessitats, moneda, acumulació, béns i serveis, mercaderies.

El sentit originari del comerç és obtenir els béns i serveis que no tenim per tal de

En un primer moment, el comerç era un intercanvi directe de productes, al qual anomenem

Posteriorment apareixen productes acceptats com a mitjà de pagament, com ara la sal, el pebre, el bestiar. Aquest mitjà l'anomenem Quan té forma de peces petites de metall encunyades, li diem Els diners, per tant, serveixen per facilitar l'intercanvi de que necessitem.

Avui dia, el sentit del comerç s'ha pervertit. El seu objectiu ja no és servir a la societat, sinó ser un mitjà d'..... per part d'una minoria. Els productes ara són que es compren o venen al mercat. Fins i tot la es considera una mercaderia, el valor de la qual es mesura amb el

© Radial Press

© Lourdes Sogas

© Lourdes Sogas

3

∴ El comerç avui

Negociació d'alt nivell

Hem vist com els enciams van i vénen, com les samarretes d'una mateixa marca es fan a un munt de països diferents. Els productes, les mercaderies, circulen d'un cantó del planeta a un altre. Però, com s'organitza tot això? Tothom és lliure de comerciar on vulgui i amb qui vulgui?

Per iniciar-nos en la comprensió d'aquest fenomen que tant ens afecta, us proposem un petit joc de simulació.

En 1950 les exportacions totals equivalien al 8% del PIB mundial.

En 1998 representaven el 26,4%.

(OMC, 1998)

Es tracta de fer una negociació entre els ministres d'economia (amb els seus ajudants, secretaris, sotssecretaris...) de dos països: Niepse i Ilati.

Les relacions comercials entre els dos països s'han anat deteriorant amb el temps, i han provocat problemes a cada país, que ara es volen solucionar.

En aquesta negociació només s'abordarà la problemàtica de quatre productes: tomàquets, roba confeccionada, cotxes i mòbils.

Els representants de cada país tenen com a objectiu aconseguir el millor per a la seva nació.

Dividiu-vos en dos grups. Cada grup representa un país. Cada grup-país haurà de llegir atentament els papers que se li assignen.

Després, cada grup-país s'haurà de subdividir en cinc grupets:

- El ministre o la ministra i els ajudants.
- Dos sotssecretaris per als tomàquets.
- Dos sotssecretaris per a la roba.
- Dos sotssecretaris per als cotxes.
- Dos sotssecretaris per als mòbils.

Quan estiguem preparats, començarem la primera ronda de negociacions, un producte darrere l'altre.

Per a cada producte només parlen els sotssecretaris corresponents. Els altres només poden assessorar-los.

- Esbrineu perquè l'altre país actua com ho fa. Això per a cadascun dels productes.
- Identifiqueu quin problema teniu al vostre país.
- Poseu en comú les diferents opinions i elaboreu l'estratègia que cal seguir a la ronda següent, especificant fins a on voleu arribar en la cessió dels vostres interessos.
- Ompliu la fitxa individual.

Quan ja tingueu l'estratègia per a cadascun dels productes, comenceu la segona ronda de negociacions.

Heu d'intentar arribar a acords i que aquests siguin al més favorables als interessos del vostre país.

- Acabeu d'omplir la fitxa individual, especificant a quins acords heu arribat.

País

Tomàquets		Problema del teu país	Problema de l'altre país	Acord que es vol aconseguir
	1a ronda			
	2a ronda	Acord aconseguit		

Roba confeccionada		Problema del teu país	Problema de l'altre país	Acord que es vol aconseguir
	1a ronda			
	2a ronda	Acord aconseguit		

Cotxes		Problema del teu país	Problema de l'altre país	Acord que es vol aconseguir
	1a ronda			
	2a ronda	Acord aconseguit		

Mòbils		Problema del teu país	Problema de l'altre país	Acord que es vol aconseguir
	1a ronda			
	2a ronda	Acord aconseguit		

- Què creus que vol dir *lliure comerç*? I *proteccionisme*?

- En quines situacions del joc es porta a terme lliure comerç i en quines proteccionisme?

- Quins tres tipus de proteccionisme han sortit al joc?

La realitat supera el joc

Hem comprovat com les relacions bilaterals (entre dos països) són força complicades, tot i que el que hem fet ha estat només un joc. En la realitat, les relacions ni tan sols són entre dos països.

Intentarem comprendre una mica com funciona el comerç internacional a través d'alguns productes que ens serviran d'exemples. Alhora, anirem constatant que el sentit originari que tenia el comerç com a mitjà per cobrir necessitats ha esdevingut una forma d'enriquiment d'uns pocs, i ha generat injustícies, malbaratat el medi, i sobre tot, vulnerat els drets humans bàsics d'una bona part de la població mundial.

L'estafa més dolça

La estafa más dulce. Informe 27 - www.IntermonOxfam.org

- **Pensem entre tots:**

Si fóssim productors de sucre, quines són les despeses que hauríem de tenir en compte a l'hora de posar-li el preu?

- **Completa la frase:**

De totes aquestes quantitats de diners invertits per arribar a produir algun bé o servei (en aquest cas sucre), en diem:

de

- 121 països produeixen sucre.
- 1/3 de la producció mundial prové de la remolatxa (clima temperat).
2/3 de la canya (clima tropical).
- Un 25% del que es produeix s'exporta.
- El 70 % del sucre es consumeix a la indústria.

© Intermon Oxfam

A. Contrastant hipòtesis

B. Sucre dolç i sucre amarg

● Llegeix atentament

- Si bé els pagesos de la UE que conreen remolatxa sucrera es beneficien de les subvencions de la Política Agrària Comuna (PAC), qui més hi surt guanyant són les empreses processadores del sucre blanc.

Aquestes empreses assignen contractes als pagesos, els compren la remolatxa sucrera a preus fixats per la UE, processen el sucre blanc refinat i el venen a un preu mínim garantit (preu de sosteniment).

En els últims anys, s'ha produït una gran concentració empresarial i s'han constituït veritables monopolis i oligopolis.

1

2

- La UE inunda cada any els països pobres amb milers de tones de sucre de remolatxa, un sucre produït amb generoses subvencions governamentals i que es ven als països en desenvolupament a menys de la meitat del que costa conrear-lo. Això fa que als països pobres els resulti quasi impossible competir-hi, malgrat que puguin produir el sucre a un preu molt més baix del que és possible a Europa.

3

- Les indústries sucreres de Moçambic o de Tanzània, per exemple, no només tenen problemes per la competència deslleial del sucre europeu i nord-americà, sinó que a més es troben amb uns aranzels del 168% a la UE, el 200% al Japó i el 120% als Estats Units sobre les importacions d'aliments processats (en el nostre cas, el sucre refinat ho és). Aquests aranzels mantenen els països com Moçambic o Tanzània en el comerç del sucre sense processar, i els impedeixen exportar sucre processat, que tindria un valor considerablement més gran.

4

- Mentrestant, les empreses europees compren a preus baixos sucre sense processar per al seu refinat, i en recullen els beneficis econòmics. Si Moçambic pogués refinar el seu propi sucre, podria generar riquesa i crear milers de llocs de treball (dels actuals 23.000, passarien a 40.000) en el sector del processament. Durant l'any 2001, Europa va donar a Moçambic 170 milions d'euros en concepte d'ajuda d'emergència i de desenvolupament, incloent-hi diners "per ajudar a millorar les vides de les comunitats agrícoles i rurals". No obstant això, aquestes persones obtindrien molts més beneficis si Europa practiqués el comerç de forma lliure i justa.

Dades de la situació de la població a Moçambic

Esperança de vida: 39,3 anys
 Renda per càpita: 854 \$
 Alfabetització: 44 %
 Accés aigua potable: 60 %
 Població desnutrida: 54 %
 Mortalitat infantil menors de 5 anys: 278 ‰

PNUD 2002

- Quines conseqüències tindria per a la població el fet de poder crear més llocs de treball a Moçambic?

- Quines conseqüències tindria per al país el fet de poder exportar sucre processat?

- Per què amb el sucre processat guanyarien més diners que amb el sucre sense processar?

- En aquesta situació, digues en què els perjudica i en què els beneficia a cadascun dels agents següents:

Consumidors del Nord

Beneficia:

Perjudica:

Pagesos del Nord

Beneficia:

Perjudica:

Empreses processadores del Nord

Beneficia:

Perjudica:

Pagesos del Sud

Beneficia:

Perjudica:

- Per a qui és dolç el sucre i per a qui és amarg?

Els que organitzen l'economia mundial

En el joc de rol entre Niepse i Ilati, la negociació comercial té lloc només entre dos països (acord bilateral), però el comerç actual es desenvolupa, amb més o menys intensitat, entre els 195 països del món.

Aquest fet comporta la necessitat d'un organisme internacional que reguli els intercanvis que es porten a terme per mitjà d'acords multilaterals (entre diversos països o blocs). L'Organització Mundial del Comerç (OMC), fundada el 1995, és la institució encarregada de promoure el lliure comerç entre els països i d'eliminar els entrebancs que s'hi oposen (aranzels, contingents...).

El 1944, quan estava a punt d'acabar-se la II Guerra Mundial, ministres de finances, economistes i banquers van reunir-se a Bretton Woods (New Hampshire), als EUA, per tal de dissenyar les institucions internacionals que regirien el nou ordre econòmic mundial. La conferència va preveure la creació de tres institucions:

- **el Fons Monetari Internacional (FMI),**
- **el Banc Internacional per la Reconstrucció i el Desenvolupament (BIRD),** que després es va convertir en el Banc Mundial (BM),
- **l'Organització Internacional del Comerç (OIC),** que de moment no va quallar i finalment va donar lloc a l'Organització Mundial del Comerç (OMC).

\$ FMI, BM i OMC \$

• El Fons Monetari Internacional (FMI)

Va començar a funcionar el maig del 1946. En el moment de la seva fundació, el formaven 39 països; avui n'hi ha 184. La seva seu és a Washington, als EUA.

S'encarrega de:

- Supervisar i mantenir estables les relacions entre monedes nacionals, per facilitar i ampliar el comerç mundial.
- Concedir préstecs als països membres per obtenir liquiditat en els intercanvis internacionals, però condicionats a l'adopció de dures mesures d'ajustament econòmic dins del país sol·licitant.

Qui mana a l'FMI?

- Les decisions no es prenen per votació qualificada, és a dir, un país, un vot.
- Els vots que s'adjudiquen a cada país es basen en la quota que els països aporten al fons de l'entitat.
- Europa Occidental, el Japó i els EUA sumen el 60% dels vots.
- Les decisions més crucials s'han de prendre per una majoria del 85% dels vots. Els EUA sempre es reserven un 17% dels vots, i això fa que aquest país tingui, de fet, el dret de vet.

• El Banc Mundial

És un conglomerat d'organismes i bancs regionals, també amb seu a Washington, als EUA. Està format per 181 països.

S'encarrega de:

- Aportar recursos financers, en primer lloc, per a la reconstrucció dels països que havien patit la guerra.
- Ajudar al desenvolupament econòmic dels països pobres, a través de crèdits per a projectes de desenvolupament que els països receptors han de tornar.
- En moltes ocasions aquestes condicions poden tenir conseqüències molt negatives per a les poblacions més desfavorides (reducció de despeses públiques, privatització d'empreses estatals, obligació de facilitar l'entrada d'inversions estrangeres, supressió d'aranzels...).

Qui mana al Banc Mundial

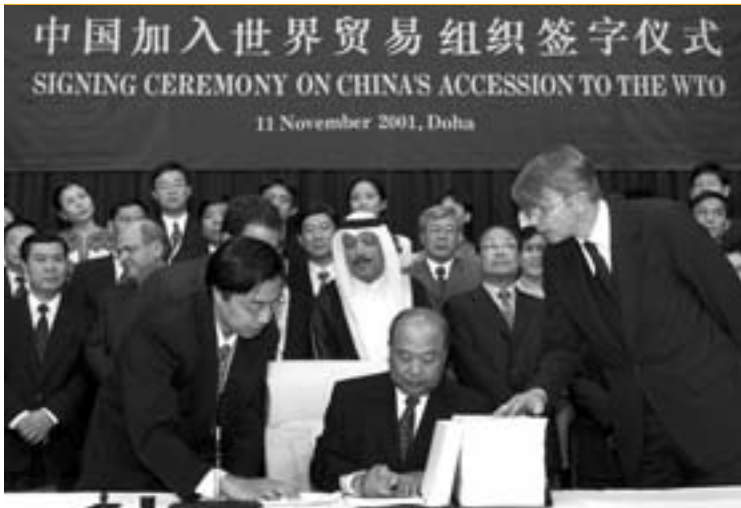
- Es vota en funció de la quota que aporta cada soci, és a dir, els socis que aporten més diners gaudeixen de més vots i poden exercir el control d'aquesta institució.
- Naturalment, qui pot aportar més finançament són els països rics.
- No es respecta el principi d'un vot per cada país.

• Les condicions del FMI i del BM

El Banc Mundial i el Fons Monetari Internacional imposen condicions per obtenir els crèdits i això suposa uns imperatius econòmics generals que els països receptors han d'acceptar.

• L'Organització Mundial del Comerç (OMC)

La tercera organització, l'OIC, que s'havia d'encarregar de regular les relacions comercials internacionals, va quedar pendent perquè els EUA, el principal país impulsor, no la va voler ratificar perquè no satisfia els seus interessos comercials. Mentrestant, va ser substituïda per l'Acord General sobre Tarifes Duaneres i Comerç (GATT en les seves sigles angleses), vigent entre el 1947 i el 1994. Sota les directrius dels EUA, i amb el vistiplau dels països més rics, durant aquests anys les reunions successives del GATT

(anomenades *rondes*) han consistit, bàsicament, en negociacions per liberalitzar els intercanvis econòmics a escala mundial. Més ben dit, han suposat fortes pressions per forçar l'obertura dels mercats dels països més desfavorits, i obligar-los a reduir al mínim els aranzels i altres barreres comercials. A partir del 1995, el GATT és substituït per l'OMC.

En aquest moment, l'OMC compta amb 145 membres. La seva seu és a Ginebra, a Suïssa.

• Reunión OMC

S'encarrega de:

- Completar la liberalització dels mercats mundials, per mitjà de la desaparició de totes les mesures proteccionistes que impedeixen el lliure comerç.
- Cooperar amb l'FMI i el BM per aconseguir més coherència en la formulació de polítiques econòmiques a escala mundial.
- Potenciar la discussió i resolució sobre serveis, inversions i patents.

Qui mana a l'OMC?

- Podem considerar-la una institució democràtica, perquè les decisions es prenen per consens (s'atorga un vot a cada país).
- Es necessita una votació qualificada de dues tercers parts per aprovar els acords.

No obstant, les mesures que es prenen tendeixen a perjudicar els països en desenvolupament i als països menys avançats (PMA), que són productors i exportadors de productes bàsics (primeres matèries i productes agrícoles), perquè:

- molts països no tenen recursos per enviar delegats a les reunions de l'OMC.
- Els països rics obliguen els altres a obrir els seus mercats, mentre ells protegeixen els seus quan els convé

- Al final de la II Guerra Mundial, els drets aranzelaris arribaven al 90%.
- El GATT, el 1947, els rebaixà a un 40%.
- El 2003 s'han reduït, com a mitjana, a un 4%.
- D'aquí a deu anys es preveu que els drets duaners siguin nuls.

● **Després d'haver llegit atentament la informació anterior, respon:**

- Quines diferències trobes entre els tres organismes multilaterals?

- Per què calen tres organismes?

- Què opines del seu funcionament?

● **Observa la taula-gràfic i la informació destacada, i calcula la variació de l'increment del PIB en cadascun dels casos. Estableix la diferència absoluta i relativa d'aquesta variació.**

Evolució del producte interior brut (PIB) per càpita en els Països Menys Avançats i en els Països Desenvolupats en \$ de 1991.		
Any	Mitjana del PMA	Mitjana dels Països Desenvolupats
1970	384	12.514
1980	369	16.159
1991	349	20.309

Els tres països més rics del món tenen un PIB equivalent als 48 dels països més pobres.

El 1971, els PMA eren 25; avui són 40, dels quals 34 són africans.

UNCTAD- Informe "The Least-Developed Countries 1993-1994". *World Education Report. UNESCO, 1993.*

- Comenta amb els teus companys: després de 50 anys d'implantació de les institucions de Bretton Woods, quina seria la valoració que faríeu del paper jugat per l'FMI, el BM i l'OMC en la millora de la situació econòmica mundial? A qui ha beneficiat i per què?
- Comenta el còmic de la pàg. 38.

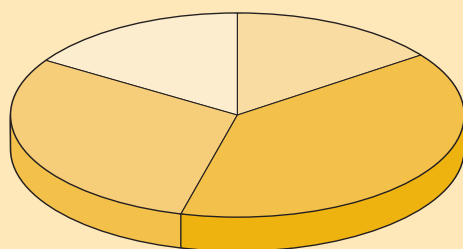
Negociar amb el dret a la salut

Patentes a qué precio. Estudio 7 - www.IntermonOxfam.org

Cada any, les malalties infeccioses maten 14 milions de persones als països empobrits, la qual cosa equival a 30.000 morts diàries.

Gairebé la meitat de les víctimes són nens i nenes menors de cinc anys. Molts moren perquè són pobres i no poden pagar el cost elevat dels medicaments essencials.

Composició del preu mitjà del conjunt de medicaments fabricats per la farmacèutica Pfizer a l'any 2000

- Investigació 15%
- Comercialització 39%
- Benefici 30%
- Costos de producció 17%

- Què creus que fa que els medicaments siguin cars?
-
- Quins components del preu total es podrien reduir per tal d'abaratir el cost dels medicaments?

Podem comprovar que els costos de producció dels medicaments no són gaire elevats. Així doncs, on és el problema que fa que molts governs del món no puguin facilitar a la seva població medicaments a un preu assequible?

El problema es troba en les PATENTS.

Patent:

Registre d'un invent o d'una innovació referits a un procés de producció, a un producte o a una idea (disseny, organització...).

Tenir una patent d'alguna cosa implica que tothom que la vulgui fer servir haurà de pagar els drets corresponents.

A. Patentar la injustícia

L'acord de l'OMC sobre drets de propietat intel·lectual relacionats amb el comerç (TRIPS en les seves sigles angleses) estableix que els països membres han d'atorgar drets exclusius de comercialització durant un període mínim de 20 anys als propietaris de les patents de productes farmacèutics. Els governs no estan autoritzats a permetre la comer-

L'any 1990, Vandana Shiva va escriure a *The Ecologist* (Vol. 20, núm. 2, març-abril):

S'estima que, com a mínim, un 25% dels components utilitzats per produir medicaments patentats provenen de plantes de països en desenvolupament, moltes de les quals han estat utilitzades amb finalitats mèdiques durant generacions.

Els països industrialitzats acaparen més del 97% de les patents al món.

Hi ha una planta, la vincapervinca, a Madagascar, que proporciona alcaloides que obtenen un elevat índex d'èxit en el tractament de la leucèmia infantil i en la malaltia de Hodgkin. Les vendes dels seus derivats tenen un valor aproximat de 160 milions \$ EUA l'any.

Només un 10% de la inversió en recerca farmacèutica a escala mundial es destina a malalties responsables del 90% del problema sanitari mundial.

A malalties infeccioses com la tuberculosi (16 milions de morts cada any), la malària, la diarrea o la pneumònia (7 milions de morts cada any), només un 0,3%

- Qui hauria de gaudir dels drets, és a dir, de la patent: la farmacèutica que comercialitza el medicament, o la població de Madagascar?

B. Més patiment per guanyar més diners

L'1 de gener del 2005, cap país podrà exportar medicaments genèrics (còpies barates de medicaments patentats) a altres països, ni tan sols per necessitats sanitàries.

Això eliminarà el petit mercat de la indústria de genèrics actual i farà augmentar encara més el preu dels medicaments, i els allunyarà més de la població pobre.

El 80% dels medicaments es venen a la UE, EUA, Japó i Canadà.

El 20% a la resta del planeta (Àfrica 1%, Amèrica Llatina, 4%).

El tractament patentat contra la SIDA costa entre tres i quinze vegades més que l'equivalent genèric.

A Zàmbia, on dues terceres parts de les famílies rurals viuen per sota del llindar de la pobresa, tractar un cas de pneumònia infantil costa 9 \$, cosa que equival a la meitat de l'ingrés familiar mensual.

- Tenint en compte el percentatge tan petit que representen les vendes de medicaments als països pobres, creus que les grans farmacèutiques perdrien molts diners si es deixés un mercat lliure per als genèrics? Per què?

- Quines conseqüències tindrà aquesta mesura per als habitants d'aquells països empobrits que no tenen capacitat per fabricar-se els seus genèrics? Escull entre aquestes conseqüències, i justifica la resposta.
 - Reduir el consum d'altres béns
 - Vendre's béns
 - Demanar préstecs
 - Desatendre altres necessitats com ara l'educació
 - Reduir les visites al metge

C. A nosaltres, també

Estem parlant de les grans empreses farmacèutiques; però, qui són, quin poder tenen?

© REUTERS / Sue Ogrocki / Cordon Press

Entre el 1997 i el 1999, les dues empreses que ara formen GlaxoSmithKline (GSK) van gastar en conjunt més de 19,3 milions d'euros en sous a professionals del seu *lobby* o grup de pressió als EUA.

GSK va ser un dels principals contribuents al Partit Republicà en les eleccions del 2000 als EUA.

Les principals farmacèutiques nord-americanes tenen una associació que es diu PhRMA, amb una capacitat de pressió sobre el Govern que fa que aquest defensi activament els seus interessos a l'OMC i amenaci amb sancions els països empobrits que aposten pels genèrics.

EE.UU. impide el acuerdo sobre la venta de fármacos baratos a países pobres

E. De. B. Madrid

El representante estadounidense impidió el martes que la Organización Mundial del Comercio (OMC) regulara el acceso a medicamentos más baratos por los países pobres. La oposición de EE.UU. durante la reunión de Ginebra (Suiza) evitó incluso que se discutiera una propuesta brasileña para permitir que los países menos desarrollados compren genéricos o copias a los fabricantes.

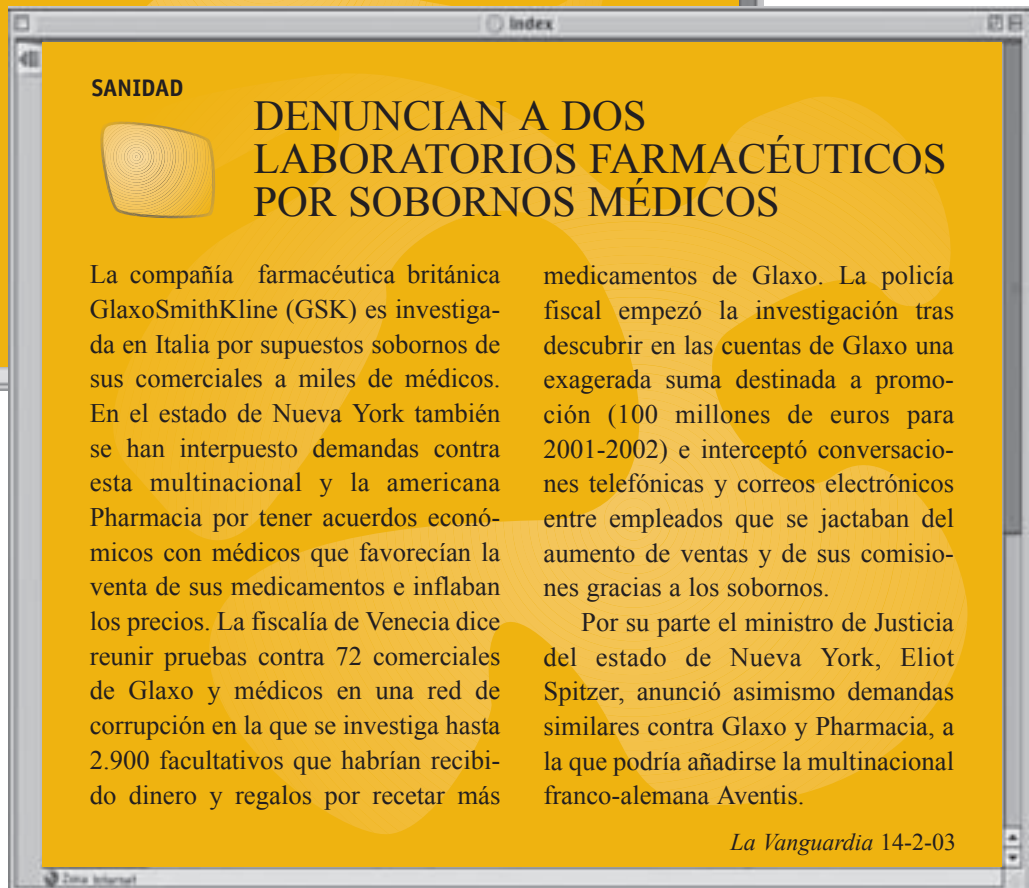
La OMC ya autorizó en la reunión de Doha en noviembre de 2001 que los países no respetaran

las leyes de defensa de la propiedad intelectual (patentes) cuando se enfrentaran a una amenaza sanitaria. El problema surge para aquellos gobiernos que no tienen capacidad para fabricar los genéricos, y se enfrentan a posibles sanciones comerciales si intentan comprarlos fuera. El Gobierno de EE.UU. cierra por completo la vía de la fabricación o compra, pero quiere que se limite a una lista reducida de enfermedades infecciosas (sida, tuberculosis y malaria, principalmente) lo que dejaría fuera del acuerdo otras patologías (las relacionadas con

deshidratación, desnutrición, y problemas diarreicos por ejemplo) que causan gran mortandad. Los países pobres reclaman la capacidad para establecer qué enfermedades son las más peligrosas para ellos. Mientras tanto, gobiernos y farmacéuticas continúan con su política de acuerdos paralelos. En la última semana, Roche por un lado y cinco multinacionales por otro, han pactado con países africanos o del Caribe respectivamente la venta de medicamentos antirretrovirales con rebajas que llegan al 50%.

El País 20/2/03

- Navegueu per la pàgina d'Internet de l'observatori de les transnacionals (www.transnationale.org), i feu una llista del nom d'aquestes empreses, especificant de quin país són (Seguiu aquest camí: empreses-líders mundials-farmacèutiques.)

- Quines propostes recomanaríeu als representants del nostre Govern que hagin d'anar a la propera reunió de l'OMC que tracti del tema de les patents dels medicaments?

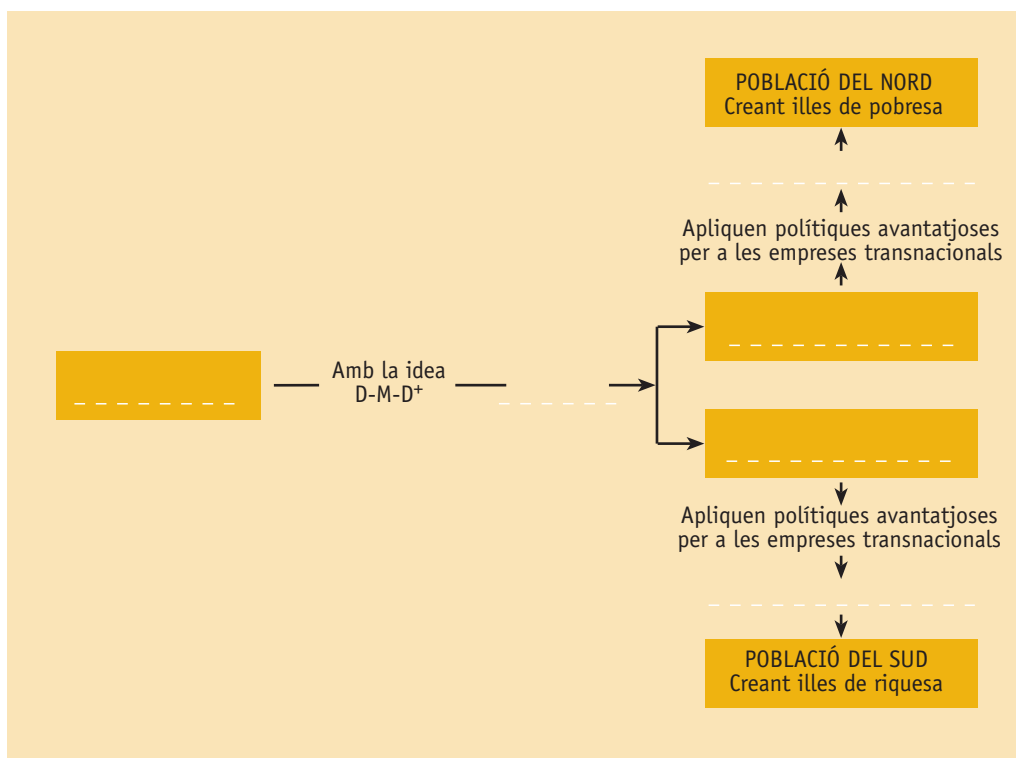
Reagrupar la informació

Fins ara hem vist molts elements dispersos, que relacionats ens poden donar una visió de conjunt de cap a on va, quina és la tendència del funcionament de les relacions internacionals.

El comerç hi juga un paper fonamental, ja que el sistema necessita que allò que es fabriqui a qualsevol lloc del món, es consumeixi, també a qualsevol lloc.

Llegeix els redactats següents i vés omplint els buits amb les expressions que s'indiquen en els requadres, per tal d'anar completant els diferents esquemes conceptuais.

- Les empreses transnacionals, amb el seu afany de guanyar i acumular riquesa, procuren influir, a través de *lobbys*, en aquelles persones que prenen les decisions, els governants, perquè siguin al més favorables als seus interessos.

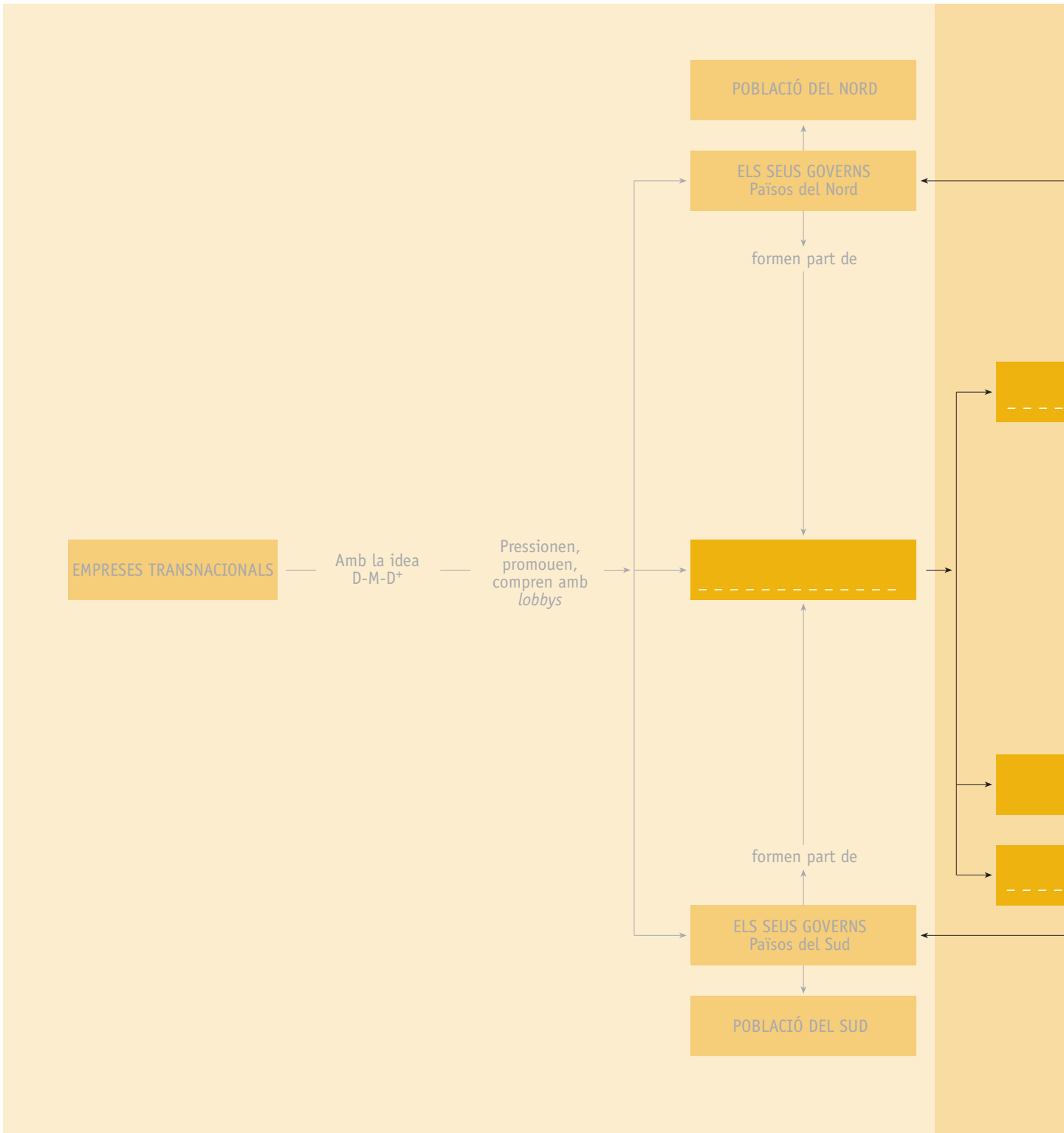

ELS SEUS GOVERNS (Nord, rics, desenvolupats, Primer Món...)
 Empreses transnacionals (ETN)
 Que afecten negativament a una part de la
 ELS ALTRES GOVERNS (Sud, pobres, subdesenvolupats, Tercer Món...)
 Pressionen, promouen, compren amb *lobbys*
 Que afecten negativament a la majoria de la

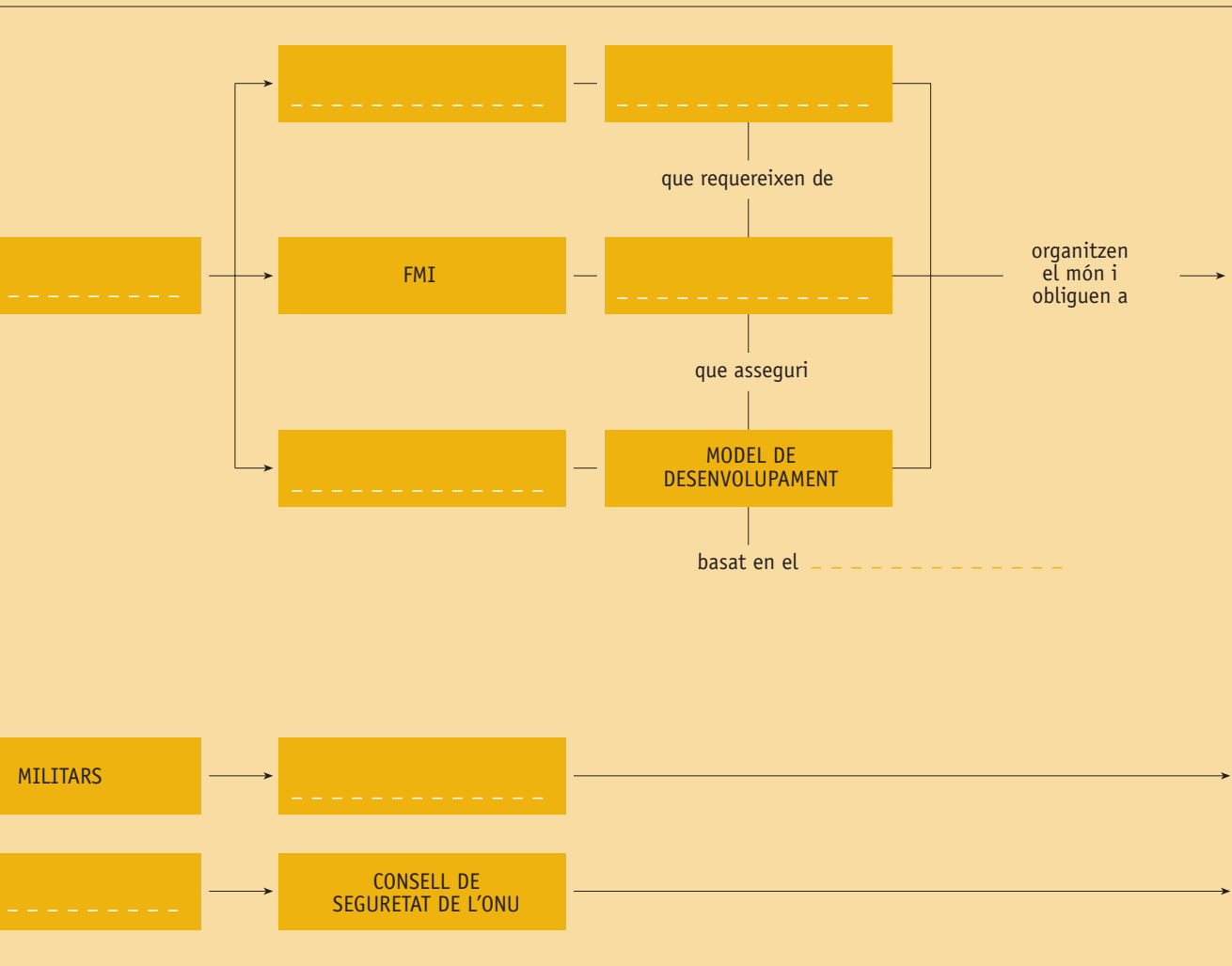
- Un món globalitzat requereix de mecanismes multilaterals que el regulin. Avui en dia, aquests mecanismes es concreten en organismes econòmics, polítics i militars. Les decisions polítiques mundials que assegurin la pau es prenen al Consell de Seguretat de l'Organització de les Nacions Unides (ONU), amb cinc membres permanents (EUA, Gran Bretanya, França, Rússia i Xina) i quinze de

rotatius; els permanents tenen dret de vet. També hi ha diferents aliances militars, entre les quals la més important és l'Organització del Tractat de l'Atlàntic Nord (OTAN), que engloba els principals països rics.

Els organismes multilaterals econòmics són els tres que ja has estudiat, els de Bretton Woods.

- POLÍTICS
- OMC
- ORGANISMES MULTILATERALS
- OTAN
- ECONÒMICS
- REGLES COMERCIALS
- BM
- POLÍTIQUES ECONÒMIQUES NACIONALS
- D-M-D

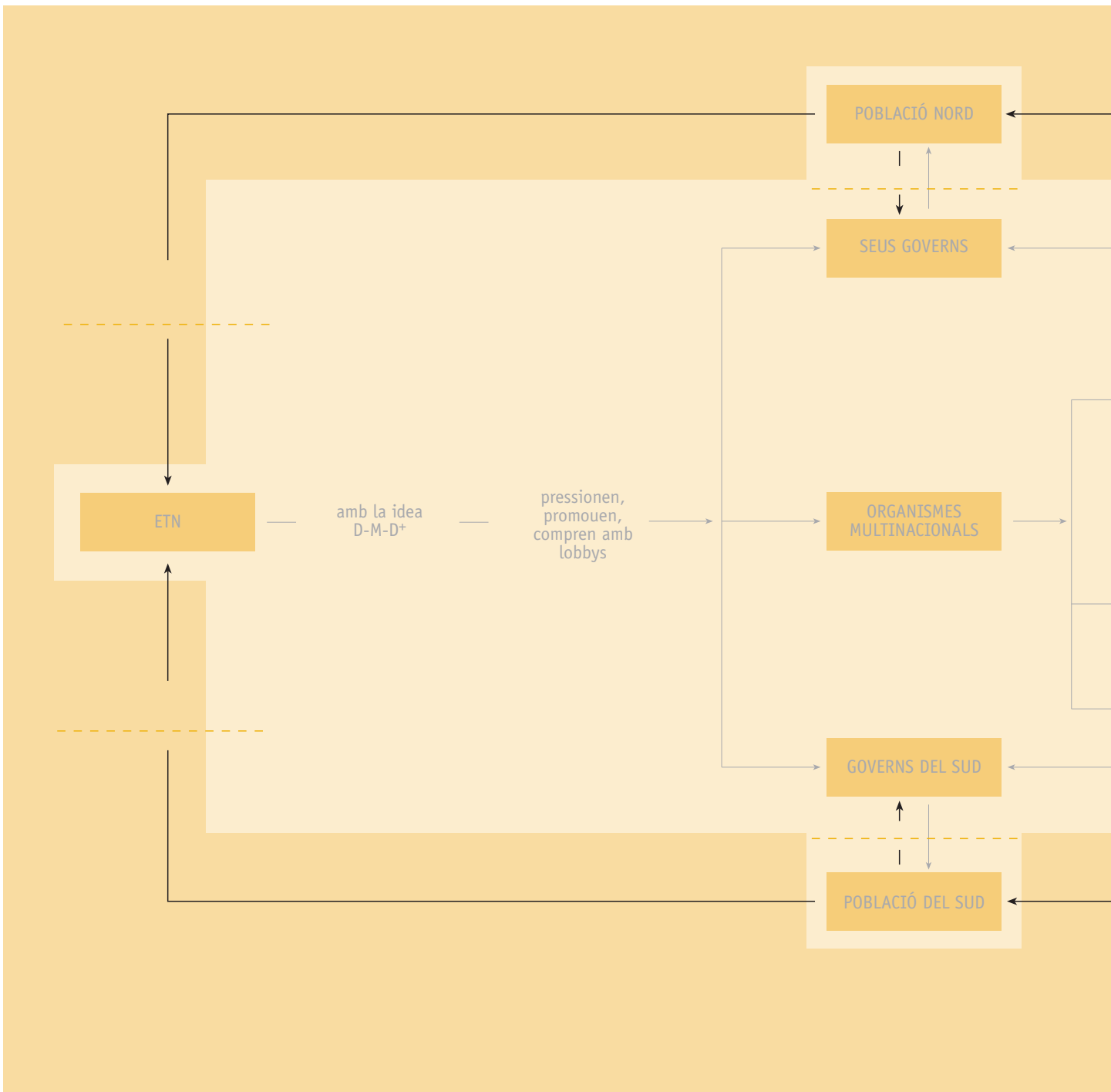
- Aquest sistema genera pobresa i marginació, tant al Nord com al Sud, però de manera inacceptable per a un munt de poblacions empobrides.

Davant d'aquesta situació, les poblacions del Nord i del Sud s'organitzen en associacions, Organitzacions No Governamentals (ONG), sindicats, etc., i van configurant un moviment que busca alternatives i que creu que "un altre món és possible".

Aquests moviments intenten pressionar els seus governs i contrarestar els *lobbys* de les empreses transnacionals, per aconseguir

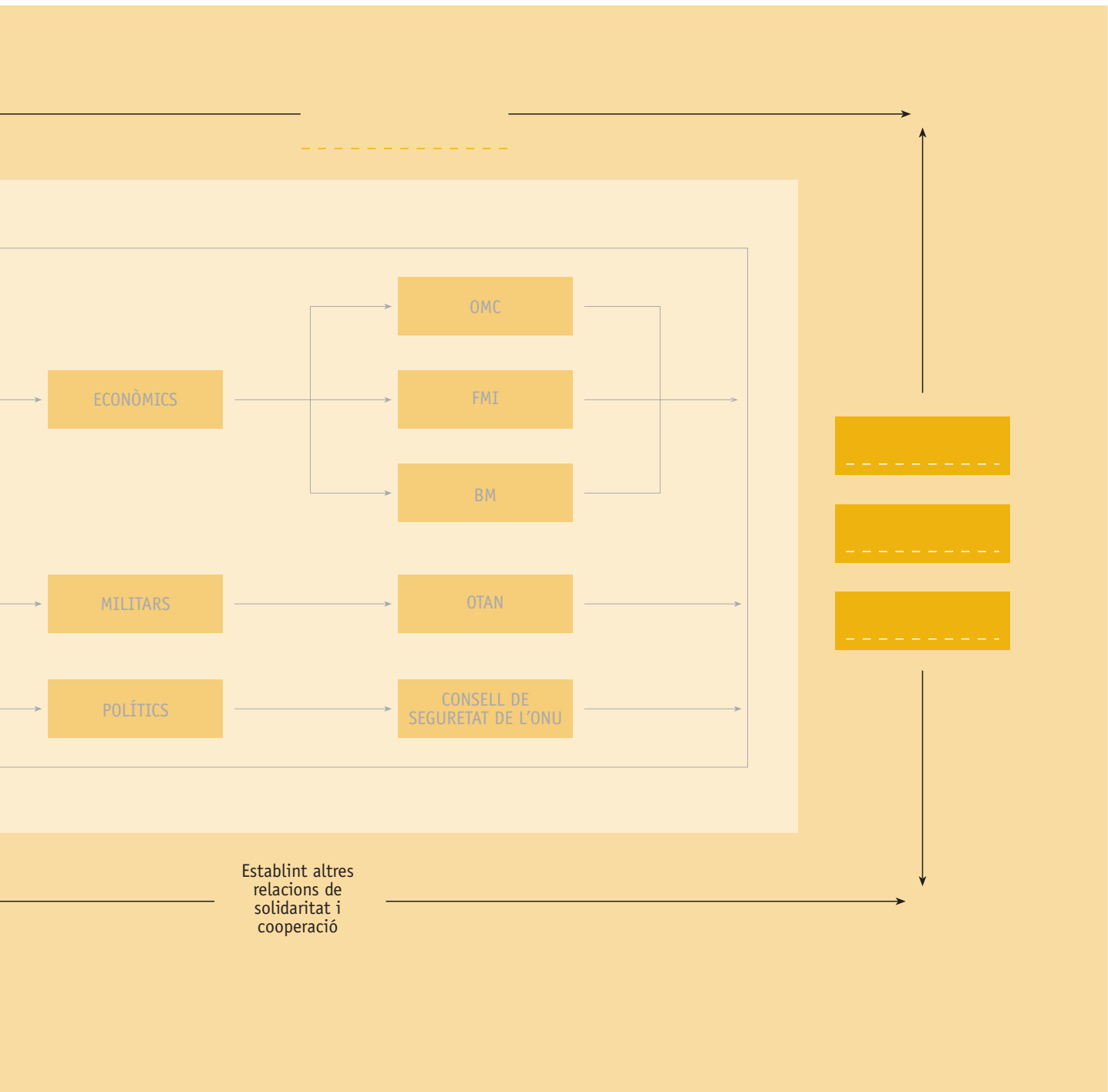
polítiques més justes, cooperatives i solidàries per a les poblacions empobrides i marginades. Al mateix temps, amb la força que tenen com a consumidors, sobre tot els del Nord, també pressionen les mateixes empreses transnacionals.

Finalment, fan esforços per establir unes relacions Nord-Sud tan igualitàries com sigui possible: a fòrums polítics com el de Porto Alegre, establint noves relacions comercials directes com és el comerç just, i potenciant els projectes de cooperació al desenvolupament.

- Menys influència per menor poder adquisitiu
- COMERÇ JUST
- Establint altres relacions d'encontre
- Contrapressió als *lobbys* de les empreses transnacionals
- Més influència per major poder adquisitiu
- PORTO ALEGRE
- Pressió perquè es doni prioritat a les necessitats bàsiques
- COOPERACIÓ AL DESENVOLUPAMENT

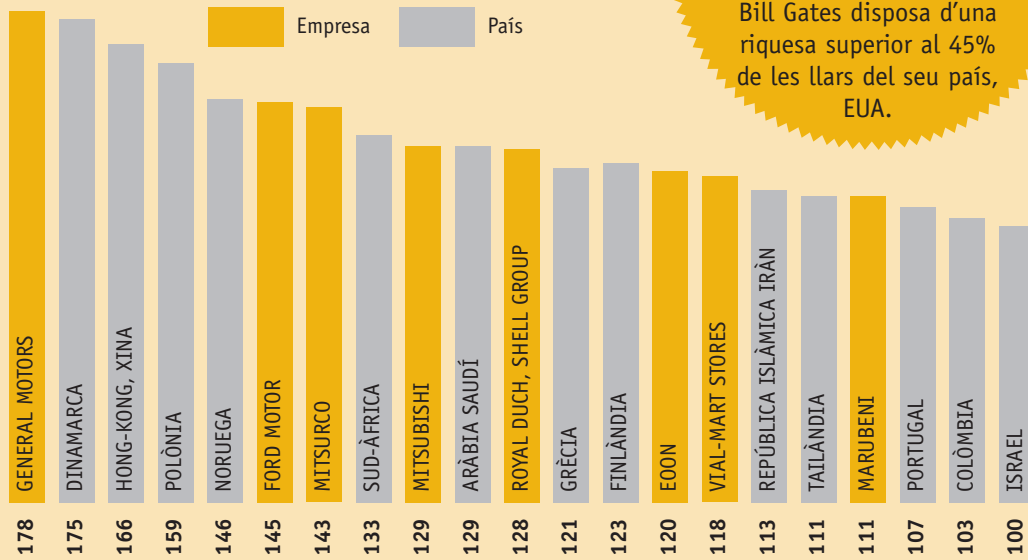
Les flors i les samarretes: femení, plural

El desig d'acumulació d'uns quants habitants del planeta, que tenen un gran poder de decisió a les mans, provoca patiment, d'una manera més punyent a les dones i la natura.

Tant les unes com l'altra són les que han de suportar sobre les seves espatlles el pes principal d'aquesta voracitat.

Anem a veure un parell d'exemples.

Vendes de grans empreses mundials que superen el PIB de molts països

Les 84 persones més riques del món tenen una riquesa superior al PIB de Xina, amb 1.300 milions d'habitants.

Bill Gates disposa d'una riquesa superior al 45% de les llars del seu país, EUA.

Revista Forbes i Banc Mundial

© Lourdes Sogas

A. Primer cas

Al voltant de la ciutat de Bogotà, a Colòmbia, hi ha molts hivernacles productors de roses i clavells per a l'exportació (600 milions de \$ l'any). La meitat dels que es venen als EUA procedeixen d'aquí.

Prop de 80.000 dones treballen en aquests hivernacles. Cada dona cull en un dia normal al voltant de 400 clavells. En dies especials, com el Dia de la Mare o Sant Jordi, arriben al doble. Les flors recollides en un dia es venen a Europa o als EUA per uns 600 o 800 \$, mentre que cada dona només guanya menys de 2 \$.

Les dones embarassades són acomiadades, i les que volen treballar han de passar un test d'embaràs.

Treballar en aquesta indústria floral comporta riscos per a la salut, per l'ús de productes agroquímics de forma intensiva. El sòl s'esterilitza amb el gas tòxic metil-bromur, i les flors es fumiguen intensament amb insecticides i fungicides com el diclorpropè, sense cap més protecció per a les treballadores que un mocador a la boca. La cinquena part d'aquests productes són cancerígens o tòxics, prohibits als EUA. Dues tercers parts de les treballadores colombianes en aquesta indústria pateixen malalties associades a l'exposició als pesticides, com ara nàusees, conjuntivitis, dolors musculars i avortaments.

Els aqüífers del voltant han disminuït i s'han contaminat.

"Coneixia la pobresa abans de treballar a la indústria floral. Però va ser als hivernacles on vaig aprendre el significat de la por i de la humiliació. Aquí tenim feina, però no dignitat...", diu una treballadora d'aquesta indústria.

© Lourdes Sogas

© Lourdes Sogas

- Si la major part de les flors són consumides als EUA, per què creus que no es produeixen dins dels propis EUA?

- Per què creus que aquesta dona diu "tenim feina, però no dignitat"?

B. Segon cas

Hermosa és una mare soltera amb tres fills que treballa a una fàbrica de roba a El Salvador, fent samarretes esportives per a Adidas, Puma i Nike. A principis del 2000, va ser entrevistada sobre els seus ingressos i despeses diàries. Són aquests:

• Viatge d'anada i tornada en autobús a la feina	1,14 \$
• Esmorzar i dinar	2,28 \$
• Sopar per a ella i els fills	1,95 \$
• Lloguer de la casa compartida	1,68 \$
• Despeses de gas i electricitat	0,63 \$
• Total	7,68 \$

A més, paga despeses escolars dels tres fills, de 5,57 \$ per setmana, i extraordinaris, com sabbates per als nens (entre 11 i 17 \$ el parell) i despeses mèdiques (una visita a la clínica pública costa 3,43 \$).

Hermosa treballa tot el que pot, unes 12 hores diàries, a 0,6 \$ l'hora; això suposa 7,2 \$ diaris. Es lleva a les 4,30 h i torna a casa a les 20,15 h.

© Intermón Oxfam

- Què pot fer Hermosa per quadrar els comptes?

- Quina diferència hi ha entre les despeses d'Hermosa i les teves? Compara amb la taula de la pàgina 11.

4

∴ **Si canviem les
regles,
un altre món és
possible**

Si canviem les regles, un altre món és possible

"Quan molta gent no fa res, el resultat és res. Quan molta gent fa alguna cosa, el resultat és molt."

Aquesta frase resumeix el missatge que, des de molts col·lectius diferents, associacions, organitzacions no governamentals, etc. d'arreu del món, s'intenta transmetre. A poc a poc ja es comencen a veure petits resultats, perquè el que no poden ignorar els dirigents polítics és que som votants, i els directius empresarials i financers, que també som consumidors. I és aquest el nostre poder: votar i comprar. Si no votem, els uns perden el seu poder. Si no comprem els productes, altres perden els seus beneficis.

Amb aquesta idea, s'està produint un fenomen nou: l'acció dels moviments de la societat civil al món comença a ser global. Les grans manifestacions del 15 de febrer de 2003 en contra de la guerra a l'Iraq van ser les primeres accions coordinades arreu del món per part d'aquesta societat civil.

Aquest moviment recent, articulat a través del Fòrum de Porto Alegre, comença a ser fort, tot i que sigui un nounat. És un moviment format per gent diversa que creu fermament que Un Altre Món És Possible, i que, copiant una consigna dels treballadors mexicans, diu: **"Sí que es pot"**.

© Internomón Oxfam

Foro Social 2003 Porto Alegre

© Internomón Oxfam

Manifestació de l'alumnat a Madrid el 30/01/03

Sí que es pot

• David convenç a Goliat

Crònica de com la solidaritat de la societat civil a través de la xarxa és capaç de fer revisar decisions d'estats o de multinacionals.

18 de desembre de 2002

Intermón Oxfam revela, en plena gran fam de la població etiòp, que la multinacional suïssa Nestlé estava exigint al Govern africà el pagament de 6 milions de dòlars en compensació per la nacionalització d'una de les seves empreses el 1975.

Es convida la població a enviar correus electrònics protestant per aquesta injustícia.

Durant la segona quinzena del mes de desembre, Nestlé rep 40.000 correus electrònics de part de ciutadans i ciutadanes que demanaven que la multinacional es retirés del contenciós. 10.000 d'aquests correus han estat enviats des d'Espanya, mentre que els altres 30.000 s'han enviat sobretot des del Regne Unit, els Estats Units i França.

24 de gener de 2003

Representants de Nestlé i del Govern etiòp, amb la presència d'Oxfam Internacional com a observador, van signar ahir a Addis Abeba un acord mitjançant el qual Nestlé accedeix a reduir la reclamació de sis a un milió i mig de dòlars. A més, Nestlé reinvertirà aquesta quantitat de manera immediata en els programes de lluita contra la fam al país africà.

El tomb que ha fet Nestlé demostra que les grans empreses no són immunes a la pressió ciutadana.

Els ciutadans saben detectar perfectament les injustícies, i en aquest cas ens trobàvem davant d'un cas evident. La població respon en massa perquè percep no només la injustícia, sinó també la possibilitat de canvi. En aquests temps, la solidaritat de la societat civil expressada a través de la xarxa és capaç de fer revisar decisions d'estats o de multinacionals. Amnistia Internacional ho ha demostrat en el cas de Safiya Hussein, i ara la pressió dels ciutadans i d'Intermón Oxfam ha permès que Nestlé prenguéss decisions noves en el contenciós que té amb l'Estat etiòp. La xarxa està dotant la societat civil d'armes pacífiques per combatre les injustícies o les agressions als drets humans.

Nestlé reclama a Etiopía seis millones de dólares en plena hambruna.

La multinacional exige una indemnización por la nacionalización de una sociedad en 1975.

Nestlé, el primer grupo alimentario del mundo, no perdona deudas. Su filial alemana (Nestlé Deutschland AG) reclama seis millones de dólares, equivalentes al 0,007% de sus ingresos anuales a las autoridades de Etiopía, país que afronta una gran hambruna, azotado por la sequía y por la crisis del mercado del café.

EL PAÍS 18/12/02

• Construint alternatives viables

El comerç just és una realitat que va creixent i que representa per a molts petits productors i les seves famílies una alternativa per sortir del cercle de la pobresa.

El 2001 hi havia 164 organitzacions cafeteres registrades al comerç just, que engloba 516.544 productors a l'Àfrica, l'Àsia i l'Amèrica Llatina.

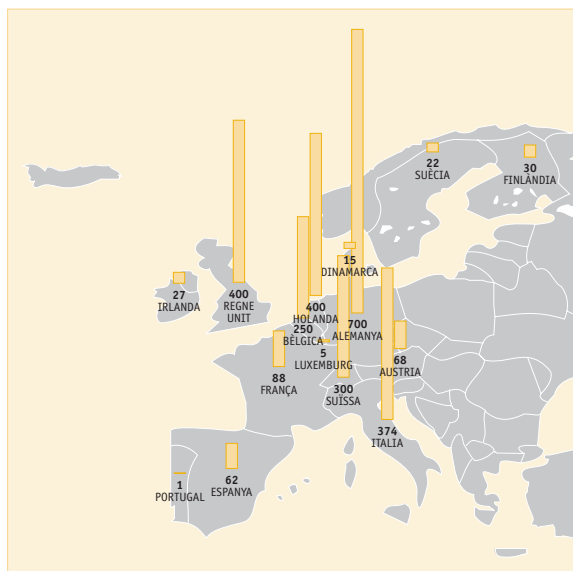
La solució també està en mans del consumidor: comerç just

El comerç just és una ruta alternativa al mercat per al cafè, que garanteix un preu fix als agricultors. Actualment, els productors que comercialitzen el cafè pels canals del comerç just cobren 1,26 dòlars per lliura d'aràbiga, que és el doble que el preu del mercat normal. El comerç just garanteix als petits productors un preu fix, lluny de les fluctuacions dels mercats internacionals, i és, avui dia, una alternativa per als productors dels països en desenvolupament. Pedro José Talavera, membre de la cooperativa Prodecoop, d'Estelí, a Nicaragua, amb la qual treballa Intermón Oxfam, explica: "El comerç just ens afavoreix a tots perquè el que guanyem de més ho destinem a comprar menjar i materials per al treball. Amb el comerç just, malgrat la crisi, ens han mantingut el preu; en canvi, si estiguéssim venent al mercat convencional, no ens serviria de res cultivar cafè."

Però el comerç just no pot tirar endavant només amb l'esforç de les ONG, i si ha sobreviscut a les pressions del mercat, ha estat gràcies a l'entusiasme dels consumidors. És vital que hi hagi consciència dels problemes que tenen els productors, i de les solucions que pot oferir el mercat. Una bona mostra d'aquesta conscienciació és el lloc que s'ha fet al mercat internacional el cafè Equita, la marca de comerç just d'Intermón Oxfam.

En poc més de dos anys d'existència, s'han venut més de 140.000 paquets d'Equita -que representen més de 42 tones de cafè-, i el 42% dels paquets s'han venut en establiments comercials tradicionals.

Botigues de comerç just a Europa

© Font: Fair Trade in Europe 2001. European Fair Trade Association

Dels ingressos d'aquests petits productors en depenen més de dos milions de persones.

© Intermón Oxfam

© Intermón Oxfam

© Intermón Oxfam

• Campanyes amb data d'inici però no de caducitat

Sabies que hi ha més de cent deu milions de mines preparades per explotar a més de 64 països, i que aquestes mines hipotequen el futur de molts d'aquests països?

Les mines romanen actives més de cinquanta anys després que s'acabi un conflicte, fet que les converteix en un malson per a la població civil afectada i en un gran obstacle per a la reconstrucció: impedeixen el conreu de la terra, inutilitzen infraestructures essencials i dificulten la tornada dels desplaçats a casa seva. Les mines antipersona representen un risc elevat per a un 10% de la població mundial, i un risc mitjà per a un 25%.

Al juny del 1992, sis ONG van constituir la Campanya Internacional per a la Prohibició de les Mines Antipersonals (ICBL en les seves sigles angleses) La ICBL reuneix un miler d'ONG d'arreu del món, incloent-hi les de la campanya espanyola, que treballen a més de seixanta països. Gràcies als esforços de la Campanya, guardonada amb el Premi Nobel de la Pau el 1997, més de 120 estats d'arreu del món van signar el Tractat d'Ottawa els dies 3 i 4 de desembre de 1997.

Tot i que 49 països encara no han signat el Tractat (entre els quals hi ha els Estats Units, Rússia, la Xina, l'Índia i el Pakistan, els principals països productors i amb més reserves de mines), ja s'ha aconseguit el següent:

- 146 països han signat el Tractat i 130 l'han ratificat.
- En l'última dècada s'han destruït 34 milions de mines a 61 països.
- El nombre de països productors de mines ha caigut de 55 a 14 des de la signatura del Tractat.
- S'ha reduït el nombre de víctimes per noves mines, i s'ha passat de 26.000 el 1997 a una mitjana anual d'entre 15.000 i 20.000.
- El nombre de governs que usen mines antipersona va disminuir de 13 a 9 entre els anys 2000 i 2001.

A Espanya, les ONG Metges Sense Fronteres i Intermón Oxfam, de la campanya "Eliminem les mines", part integrant de la ICBL, van tenir una influència decisiva en la posició del Govern espanyol a favor del Tractat, i continuen pressionant perquè es compleixi l'acord. Espanya va ratificar el Tractat al gener del 1999, i va destruir la darrera mina emmagatzemada el 15 de novembre del 2000.

El Congrés dels Diputats va aprovar una llei anti-mines el 1998. Espanya va deixar d'exportar mines en 1994, i dos anys després va deixar de fabricar-les.

Tot i que encara quedi un llarg camí fins a l'eradicació d'aquesta arma, el Tractat i el moviment antimines, en general, han fet progressos enormes.

Quan fa cinc anys del Tractat de Prohibició Total de les Mines Antipersonals, signat a Ottawa, encara hi ha 340 milions de mines al món (110 milions estan col·locades, mentre que 230 milions es troben emmagatzemades en un total de 94 països).

• La societat civil empeny

Gràcies a la lluita dels països en desenvolupament i de la societat civil del Nord i del Sud, es va aconseguir reformar a la conferència ministerial de l'OMC a Doha (Qatar) l'acord TRIPS sobre Drets de Propietat Intel·lectual Relacionats amb el Comerç.

Amb aquesta reforma, els països podien decidir la possibilitat de portar a terme importacions paral·leles de medicaments, a més de poder concedir llicències per a la producció o importació de genèrics.

A pesar d'aquests avanços, va quedar sense resoldre l'obtenció de medicaments genèrics als països amb escassa o nul·la capacitat per fabricar-los, ja que la reglamentació per autoritzar les exportacions de medicaments genèrics no va quedar solucionada.

© Intermón Oxfam

Les multinacionals també empenyen •

El 10 de desembre de 2002, el Consell General de l'OMC havia de negociar un acord sobre aquest tema. Les ONG presents en les negociacions, Intermón Oxfam entre elles, responsabilitzen els EUA, la UE, el Canadà i Suïssa del fracàs que hi va haver.

Els països rics van bloquejar fins al final la introducció de canvis menors a les normes sobre patents de l'Organització Mundial del Comerç (OMC), violant els compromisos adquirits pels seus propis ministres fa un any a Doha.

Aquests països han oblidat el compromís adquirit de posar la salut pública per sobre dels interessos privats. Són responsables d'incomplir el termini marcat a la Declaració de Doha.

Els països pobres han estat sotmesos a pressions polítiques enormes perquè cedissin en la seva posició i perquè acceptessin una ampliació *sine die* de les negociacions que les fes fracassar. Però, finalment, s'han negat a acceptar l'escandalosa proposta dels EUA, que pretenia limitar l'aplicació de l'acord a un grapat de malalties infeccioses.

El fet que els ambaixadors de la UE i dels EUA no reconeguessin el dret dels països pobres a accedir a medicaments barats per a l'asma o la diabetis, que maten i afebleixen milions de persones cada any en aquests països, demostra que per a ells els beneficis de les companyies estan per sobre de la salut de les persones.

Els desitjos dels governs dels països rics per complaure els interessos de les seves grans companyies estan debilitant l'OMC molt més que cap protesta antiglobalització.

Anem per feina

En acabar aquesta unitat, ja pots considerar-te una persona informada sobre una de les claus de l'empobriment d'una bona part de la població mundial. També hauràs esbrinat que en aquest planeta, o ens salvem tots o no se salva gairebé ningú.

Ara també depèn de tu el camí que han de prendre les decisions que ens impliquen a tots. Tu decideixes.

Adhereix-te a la campanya.
www.comerçambjusticia.com

Mobilitza't a favor d'un comerç amb justícia

© Intermon Oxfam

© Intermon Oxfam

Compra productes de comerç just

www.IntermonOxfam.org/tienda

- Fes sentir la teva veu davant de les injustícies

© Intermón Oxfam

- Participa en activitats de mobilització social a favor d'un món més lliure i just

© Intermón Oxfam

- Participa en el Dia per l'Esperança com a voluntari o voluntària

© Intermón Oxfam

Ara et toca a tu!

